

NÂNG CAO LỐI SỐNG VĂN HÓA CỦA HỌC VIÊN ĐÀO TẠO SĨ QUAN CẤP PHÂN ĐỘI Ở CÁC NHÀ TRƯỜNG QUÂN ĐỘI

Nguyễn Anh Đức, Phạm Quốc Thịnh
Trường Đại học Nguyễn Huệ

Tóm tắt: Trong quá trình xây dựng Quân đội cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại, việc hình thành và phát triển lối sống văn hóa cho học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội có ý nghĩa đặc biệt quan trọng. Lối sống văn hóa không chỉ phản ánh phẩm chất đạo đức, nhân cách của người sĩ quan mà còn là yếu tố góp phần xây dựng bản lĩnh chính trị, ý thức tổ chức kỷ luật và năng lực lãnh đạo, chỉ huy. Trước tác động của kinh tế thị trường, hội nhập quốc tế và môi trường thông tin đa chiều, việc nâng cao lối sống văn hóa cho học viên đặt ra nhiều yêu cầu mới.

Từ khóa: Lối sống văn hóa; học viên đào tạo sĩ quan; nhà trường quân đội; giáo dục nhân cách.

ENHANCING THE CULTURAL LIFESTYLE OF CADETS IN MILITARY SCHOOLS

Abstract: In the process of building a revolutionary, regular, elite, and modern military, the formation and development of a cultural lifestyle among cadets in military schools is of particular importance. A cultural lifestyle not only reflects the moral qualities and personality of military officers but also serves as a key factor in fostering political steadfastness, organizational discipline, and leadership and command capabilities. Under the impacts of the market economy, international integration, and the multidimensional information environment, improving the cultural lifestyle of cadets is facing new requirements.

Keywords: cultural lifestyle; cadets; military schools; personality education.

Nhận bài: 22/03/2026

Phản biện: 20/04/2026

Duyệt đăng: 23/04/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Văn kiện Đại hội XIV của Đảng khẳng định: “Tăng cường giáo dục thế hệ trẻ Việt Nam về lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống, lòng yêu nước, tự hào dân tộc, nuôi dưỡng ước mơ, hoài bão, ý chí, khát vọng cống hiến, nêu cao trách nhiệm đối với đất nước, xã hội”. Lối sống văn hóa là một trong những biểu hiện tập trung của nhân cách con người, phản ánh hệ giá trị, chuẩn mực đạo đức và cách thức ứng xử trong các mối quan hệ xã hội. Đối với Quân đội nhân dân Việt Nam, xây dựng lối sống văn hóa cho cán bộ, chiến sĩ không chỉ là yêu cầu về mặt đạo đức mà còn là yếu tố góp phần nâng cao sức mạnh chiến đấu và uy tín của quân đội. Các nhà trường quân đội là nơi đào tạo đội ngũ sĩ quan tương lai. Trong quá trình đào tạo, bên cạnh việc trang bị kiến thức quân sự và kỹ năng chuyên môn, việc giáo dục, rèn luyện lối sống văn hóa cho học viên có vai trò đặc biệt quan trọng, góp phần hình thành phẩm chất đạo đức, bản lĩnh chính trị và phong cách của người sĩ quan. Trong bối cảnh hiện nay, sự tác động của kinh tế thị trường, toàn cầu hóa và không gian mạng đang ảnh hưởng mạnh mẽ đến hệ giá trị và lối sống của thanh niên. Một số biểu hiện lệch chuẩn về lối sống như thực dụng, cá nhân chủ nghĩa, thiếu ý thức kỷ luật có thể ảnh hưởng đến quá trình hình thành nhân cách của học viên. Do đó, nâng cao lối sống văn hóa cho học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội ở các nhà trường quân đội là nhiệm vụ cấp thiết, có ý nghĩa quan trọng cả về lý luận và thực tiễn.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Thực trạng lối sống văn hóa của học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội ở các nhà trường quân đội

Lối sống văn hóa của học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội là tổng hòa các giá trị, chuẩn mực, hành vi ứng xử, hoạt động vật chất và tinh thần diễn ra thường xuyên trong quá trình học tập, rèn luyện, sinh hoạt tại các nhà trường quân đội, bao gồm: nhận thức chính trị, đạo đức cách mạng, ý thức tổ chức kỷ luật, tinh thần trách nhiệm, thái độ học tập, rèn luyện thể lực, quan hệ đồng chí, đồng đội, ứng xử với cấp trên, cấp dưới, gia đình và xã hội cũng như đời sống tinh thần, thẩm mỹ.

Trong thời gian qua, các nhà trường quân đội luôn quan tâm đến việc nâng cao lối sống văn hóa cho học viên, góp phần quan trọng vào hoàn thiện nhân cách của người cán bộ quân đội và nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo của mỗi nhà trường; góp phần quan trọng xây dựng quân đội ngày càng chính quy, tinh nhuệ, hiện đại. Tuy nhiên, cũng còn tồn tại những hạn chế, bất cập cần được nhìn nhận và khắc phục. Vẫn còn một số học viên có nhận thức về lối sống văn hóa chưa toàn diện. Trong đó, chưa nhận thức đầy đủ về tầm quan trọng của lối sống văn hóa trong việc hình thành nhân cách và năng lực của quân nhân. Một số học viên xem nhẹ các quy định về nếp sống, sinh hoạt, ứng xử và coi đây là những điều nhỏ nhặt, không ảnh hưởng lớn đến công việc học tập và rèn luyện. Điều này dẫn đến việc học viên thiếu chủ động, tự giác trong việc thực hiện các quy định về lối sống văn hóa. Tính tự giác, chủ động trong việc

tu dưỡng, rèn luyện đạo đức, lối sống của một số học viên chưa cao. Vẫn còn có những học viên có hành vi và ứng xử chưa đúng chuẩn mực. Việc chấp hành điều lệnh, chế độ quy định của học viên chưa thực sự tự giác và thống nhất.

Trước yêu cầu nhiệm vụ xây dựng quân đội trong thời kỳ mới, đặt ra yêu cầu cao đối với công tác giáo dục, đào tạo ở các nhà trường quân đội. Bên cạnh việc bồi dưỡng kiến thức, rèn luyện tác phong quân nhân, phải làm tốt công tác xây dựng lối sống văn hóa cho học viên để đào tạo ra những con người có đủ phẩm chất, năng lực, đạo đức, tạo lập môi trường sư phạm quân sự giàu tính thẩm mỹ, nhân văn. Là lực lượng nòng cốt trong xây dựng, phát triển quân đội, sự phát triển toàn diện của học viên ở các nhà trường quân đội rất cần thiết. Đại hội XIV của Đảng xác định: “Xây dựng Quân đội nhân dân, Công an nhân dân cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại”. Do đó, việc tiếp tục nghiên cứu, tìm các giải pháp nâng cao lối sống văn hóa cho học viên trong các nhà trường quân đội là rất quan trọng.

2.2. Một số giải pháp nâng cao lối sống văn hóa của học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội ở các nhà trường quân đội

Thứ nhất, tiếp tục đổi mới toàn diện đồng bộ chương trình, nội dung, phương thức giáo dục, rèn luyện học viên.

Đổi mới mạnh mẽ nội dung dạy học theo hướng tinh gọn, thiết thực, cập nhật. Nội dung từng môn học, học phần phải là sự chắt lọc những kiến thức cốt lõi, cập nhật và có khả năng ứng dụng cao, tập trung vào năng lực cốt lõi, xác định rõ những kiến thức, kỹ năng nền tảng, cốt lõi nhất mà người cán bộ sĩ quan tương lai bắt buộc phải nắm vững và thành thạo. Khuyến khích giảng viên đưa các kết quả nghiên cứu mới nhất vào bài giảng, biên soạn, số hóa hệ thống giáo trình, bài giảng, tài liệu tham khảo.

Cần đổi mới triệt để phương pháp dạy học, rèn luyện theo hướng phát huy tính tích cực, sáng tạo của người học. Phương pháp phải là cầu nối hiệu quả để chuyển tải nội dung và hình thành năng lực cho người học, lấy người học làm trung tâm, giảng viên đóng vai trò là người tổ chức, hướng dẫn, định hướng, hỗ trợ; học viên là chủ thể tích cực, chủ động chiếm lĩnh tri thức, hình thành kỹ năng thông qua các hoạt động học tập đa dạng, áp dụng đa dạng, linh hoạt các phương pháp dạy học tích cực phổ biến và áp dụng hiệu quả các phương pháp, như: dạy học dựa trên vấn đề/dự án, học tập qua trải nghiệm, học tập kết hợp lớp học đảo ngược, học tập hợp tác, phương pháp nghiên cứu tình huống, tranh luận khoa học, seminar chuyên sâu...

Đẩy mạnh ứng dụng công nghệ trong dạy học, khai thác tối đa tiềm năng của công nghệ thông tin, truyền thông, công nghệ mô phỏng, thực tế ảo, thực tế tăng cường để làm cho bài giảng sinh động, trực quan, tăng cường tương tác và cá nhân hóa lộ trình học tập, sử dụng hiệu quả các hệ thống quản lý học tập.

Bên cạnh đó, cần đổi mới căn bản hoạt động kiểm tra, đánh giá theo hướng đánh giá năng lực và vì sự tiến bộ của người học. Kiểm tra, đánh giá phải phản ánh trung thực năng lực người học và cung cấp thông tin phản hồi hữu ích cho quá trình cải tiến, đánh giá đa dạng, toàn diện chuyển từ chủ yếu đánh giá kiến thức sang đánh giá năng lực tổng hợp (kiến thức, kỹ năng, thái độ). Sử dụng phối hợp nhiều hình thức đánh giá, đánh giá quá trình, đánh giá kết quả; đánh giá định tính, định lượng; đánh giá lý thuyết, thực hành; đánh giá cá nhân, nhóm; tự đánh giá, đánh giá đồng cấp, đánh giá của giảng viên, đánh giá từ đơn vị thực tập... Phát triển các bộ tiêu chí đánh giá rõ ràng cho từng loại hình bài tập, dự án, kỹ năng. Xây dựng ngân hàng câu hỏi, bài tập tình huống phong phú, chuẩn hóa, đảm bảo độ khó và độ phân biệt phù hợp, tăng cường sử dụng phần mềm thi trắc nghiệm trên máy tính, phần mềm chấm điểm tự động (cho một số dạng bài), phần mềm quản lý kết quả học tập, phần mềm phát hiện đạo văn.

Thứ hai, xây dựng môi trường văn hóa sư phạm.

Văn kiện Đại hội XIV của Đảng khẳng định: “Xây dựng môi trường văn hoá lành mạnh, văn minh gắn với xây dựng, hoàn thiện con người mới Việt Nam xã hội chủ nghĩa”. Trong giáo dục, đào tạo nói chung, ở các nhà trường quân đội nói riêng, phẩm chất, nhân cách của học viên chịu sự ảnh hưởng rất lớn từ môi trường đào tạo ra họ. Vì vậy, để đào tạo ra những cán bộ có phẩm chất đạo đức tốt thì cùng với xây dựng các yếu tố khác, các nhà trường quân đội phải là môi trường mẫu mực. Các cơ quan, khoa giáo viên và đơn vị quản lý học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội cần xây dựng môi trường văn hóa, sư phạm tốt đẹp lành mạnh, phong phú; xây dựng môi trường công tác, học tập dân chủ, nhân văn, làm việc theo chức trách, hành động theo điều lệnh; xây dựng mối quan hệ, nhất là quan hệ thầy – trò trong sáng, đề cao tình thương, trách nhiệm.

Xây dựng và hoàn thiện hệ thống giá trị văn hóa quân sự ở các nhà trường quân đội hiện nay, trước hết phải xây dựng và tạo nên sự thống nhất cao về ý chí và hành động giữa các học viên, phản ánh tính đa dạng của các mối quan hệ giữa quân nhân với quân nhân, quân nhân với tập thể quân nhân và xã hội, được tập thể quân nhân và xã

hội thừa nhận. Việc lựa chọn những giá trị tiêu biểu của truyền thống dân tộc, quân đội và truyền thống của các nhà trường quân đội phải phù hợp với chức trách, nhiệm vụ của học viên để đưa vào chương trình, nội dung giáo dục và truyền tải vào mọi mặt trong hoạt động ở đơn vị.

Bên cạnh đó, cần xây dựng cảnh quan văn hóa chứa đựng các giá trị văn hóa phục vụ cho việc giáo dục lối sống văn hóa của học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội. Cảnh quan văn hóa đó phải mang tính thẩm mỹ cao, nó là sự kết tinh những giá trị văn hóa quân sự. Hệ thống giảng đường, thao trường, bãi tập, nhà ở, nhà truyền thống, phòng Hồ Chí Minh, vườn hoa thanh niên, câu lạc bộ, hệ thống panô, áp phích, các trang bị, phương tiện trong huấn luyện... không chỉ phục vụ nhiệm vụ quân sự mà còn tạo ra sự hài hòa, hợp lý, sinh động trong đời sống học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội.

Thứ ba, phát huy nhân tố chủ quan của học viên.

Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng nhắc nhở mọi người phải rèn luyện tính kiên trì, bởi theo Người: “Học cái tốt thì khó, ví như người ta leo núi; phải vất vả, khó nhọc mới lên đến đỉnh. Học cái xấu thì dễ, như ở trên đỉnh núi trượt chân một cái là nhào xuống vực sâu”. Bởi vậy, để nâng cao lối sống văn hóa của học viên, các chủ thể tiến hành giáo dục, nhất là đội ngũ học viên cần phát huy nhân tố chủ quan của bản thân kiên trì, bền bỉ, rèn luyện thường xuyên, liên tục. Học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội tự nâng cao ý thức trách nhiệm trong huấn luyện, rèn luyện trong quá trình học tập, công tác tại các nhà trường quân đội, tự giác, chủ động tiếp nhận tri thức về lối sống văn hóa. Đây là biện pháp nhằm làm chuyển biến các phẩm chất tâm lý trong nhận thức, tình cảm và ý chí phấn đấu của học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội. Họ phải thường xuyên tự giáo dục nâng cao ý thức, trách nhiệm, động cơ, thái độ đúng đắn, nhận thức rõ mục đích, yêu cầu của quá trình huấn luyện, rèn luyện để không ngừng vươn lên lĩnh hội tri thức, rèn luyện kỹ năng, kỹ xảo quân sự. Đồng thời quá trình giáo dục, bồi dưỡng lối sống văn hóa của học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội phải bắt đầu từ quá trình họ nhận thức đúng đắn về nội dung

này, làm cơ sở, tiền đề vững chắc để chuyển hóa thành thái độ, hành vi lối sống văn hóa.

Tiếp tục phát huy tính tích cực, tự giác của học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội trong chuyên hóa nhận thức thành động cơ, ý chí, tinh thần tự giáo dục, tự rèn luyện lối sống văn hóa. Quá trình chuyên hóa này cũng được sự giúp đỡ của các chủ thể khác như tổ chức lãnh đạo, chỉ huy nhưng có ý nghĩa quyết định là bản thân mỗi học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội phải tự nỗ lực thực hiện sự chuyên hóa này. Về cơ bản từ nhận thức càng cao thì thái độ, động cơ, ý chí càng lớn. Tuy nhiên, không phải lúc nào cũng diễn ra sự tương quan tỷ lệ thuận đó, có nhiều trường hợp động cơ ý chí không tương xứng với trình độ nhận thức. Hiểu biết tốt nhưng chưa hẳn đã có động cơ, ý chí quyết tâm cao. Cần không ngừng rèn luyện hành vi theo chuẩn mực của lối sống văn hóa. Mỗi bước tiến của nhận thức, động cơ, ý chí quyết tâm là học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội phải tự hình thành cho mình một thói quen, hành vi theo chuẩn mực lối sống văn hóa.

III. KẾT LUẬN

Lối sống văn hóa của học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội ở các nhà trường quân đội là toàn bộ phương thức hoạt động sống của quân nhân trong tổ chức và hoạt động quân sự mang tính đặc thù ở các nhà trường quân đội, là vấn đề có ý nghĩa lý luận và thực tiễn sâu sắc; được biểu hiện cụ thể qua việc định hướng giá trị sống, các hoạt động thực tiễn như học tập, rèn luyện và qua cách thức giải quyết các quan hệ, giao tiếp ứng xử xã hội và cá nhân của học viên theo tiêu chí chân – thiện – mỹ. Nâng cao lối sống văn hóa cho học viên đào tạo sĩ quan cấp phân đội là nhiệm vụ quan trọng, góp phần xây dựng đội ngũ sĩ quan có phẩm chất đạo đức, bản lĩnh chính trị và năng lực đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ trong tình hình mới. Để thực hiện hiệu quả nhiệm vụ này, cần có sự phối hợp đồng bộ giữa giáo dục chính trị, xây dựng môi trường văn hóa, tổ chức hoạt động thực tiễn và phát huy vai trò tự rèn luyện của học viên. Qua đó, góp phần định hình lối sống văn hóa của học viên theo giá trị, chuẩn mực văn hóa quân sự.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Đảng Cộng sản Việt Nam (2026). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIV. Tập I*. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, tr. 124.
- Đảng Cộng sản Việt Nam (2026). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIV. Tập I*. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, tr. 115.
- Đảng Cộng sản Việt Nam (2026). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIV. Tập I*. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, tr. 99.
- Hồ Chí Minh toàn tập (2011). Tập 9*, H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, tr.46.
- Thường vụ Quân ủy Trung ương (2021). *Nghị quyết số 847-NQ/QUTW ngày 28/12/2021 về phát huy phẩm chất “Bộ đội Cụ Hồ”, kiên quyết chống chủ nghĩa cá nhân trong tình hình mới*.
- Nguyễn Phú Trọng (2024). *Xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc*. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật.